СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 138. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 15-го червня 1936. — VOL. XLIV. No. 138. Jersey City, N. J., Monday, June 15, 1936. THREE CENTS

НАКС ІМЕНОВАНИЙ НА ЗАСТУПНИКА ПРЕЗИДЕНТА

КЛІВЛЕНД. — Пресового магната з Шікаго, полковника Накса, републиканська конвенція у Клівленді іменувала кандидатом на заступника президента у наступних президіяльних виборах. На цьому конвенція закінчила свою працю і делегати розіхалися, задоволені з єдности конвенції. Крім численних телеграм від ріжних републиканців на руки Ландона і Накса вплинуло багато бажань також від ріжних демократичних лідерів, що вказує, що в наступних виборах багато демократів будуть голосувати на Ландона. Та з другого боку не треба виключати, що багато републиканів підуть за Рузвелтом.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ПРОТИ МОНОПОЛІВ.

ДАЛЯС (Тексас). — У той час як републиканці в атаках на Рузвелта підкреслювали небезпеки, що випливають з монополів, розуміючи під монополями всі великі безконкуренційні фабрики і трости, президент Рузвелт виголосив промову, в якій теж підкреслював небезпеку монополів.

ДЕМОКРАТИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО КАМПАНІЇ.

ВАШИНГТОН. — В обличчі успіху републиканської конвенції в Клівленді голова національного комітету Демократичної Партії, Джеймс Фарлей, взявся до підготови зціплення в нутрі Демократичної Партії й у надходячій конвенції демократів у Філядельфії створити такий самий солідарний фронт, який републиканці створили. Хоч демократи певні, що Рузвелт вийде знову президентом, всетаки їх лідери самі признають, що републиканців не можна легковажити, а треба також добре підготовлятися до виборів.

ВІНДА ВІДОРВАЛАСЬ І РАНИЛА 15 ОСІБ.

НЮ ЙОРК. — У хмародері Вурліцера на 42 вулиці, на восьмому поверсі відірвалася з линв вінда і злетіла вниз. У ній було 15 осіб, у більшості молоді дівчата, учениці секретарської школи. Впавши вінда відбилася від пружин, уставлених в підлозі піскочила ще раз трохи вгору й знов упала, розбита на кавалки. З людей ніхто не вбитий на смерть, але є багато тяжко ранених.

ВРЯТУВАЛИСЯ З ГОРЮЧОГО ЛІТАКА.

ДАЛЯС (Тексас). — Кілька тисяч стіп угорі занявся біля Далясу одномоторовий літак, на якому серед пасажирів був відомий фінансіст Джес Джовнс. Вогонь вибух у керівній кабіні і почав душити пільотів Гефлея і Скачера. Та вони не втратили притомности ума й приказавши своїм пасажирам привязатися до сидження, з шаленою скорістю пірнули вниз і зручно осіли на землі. Пасажири миттю повискакували, але летуни були вже пригомшені полуминню так, що треба було їх витягати. Кілька минут після того, як їх витягнено, на літаку вибухла експльозія.

НЕСОВІСНІ АДВОКАТИ.

НЮ ЙОРК. — Адвоката Джірома Джекобса з 1450 Бродвей, Ню Йорк, арештувала поліція за вимушування грошей. Він на спілку з одною жінкою і своїм приватним детективом заскаржив Павла Бонвита за $100,000, а потім витиснув з нього $600, обіцюючи спинити дальший судовий процес. Та Бонвит, позбиравши факти, віддав справу поліції, яка арештувала адвоката і його спільників.

БАНДИТИ ВБИЛИ СИНА НА ОЧАХ БАТЬКА.

НЮ ЙОРК. — Кілька бандитів напали на ювілерський склеп при вулиці Канал і, звязавши власника Гольдфарба і його спільника, почали грабити. В цю хвилю надбіг син Гольдфарба. Побачивши, що діється у склепі, хотів завернути. Але один з бандитів вистрілив два рази й положив його трупом. Після цього грабіжники докінчили свою роботу й враз з дорогоцінностями втекли.

СПАЛИВСЯ У ВЛАСНОМУ РАДІО-АПАРАТІ.

НЮ ЙОРК. — Ґраймса Волера, молодого радіо-аматора, що мав свою домашню надавчу стацію, знайшли рано мертвого. Він був замотаний в електричні дроти і на тілі мав багато попечень. Слухавки були в нього на голові, а в руках він стиснено тримав трубку до говорення. Смерть наступила через зірвання електричного току.

КОНФЕРЕНЦІЯ ХРИСТІЯНСЬКОЇ МОЛОДІ.

ЛЕЙКСАЙД (Огайо). — Від 23 до 28 цього місяця відбудеться в Лейксайд конференція християнської молоді, в якій сподіваються біля 1,800 учасників. Ця конференція буде поділена на ріжні секції і під проводом 80 відомих релігійних діячів буде застановлятися над ріжними християнськими справами.

ВИБУХ МІНИ.

В двірській палаті в Библ[...] коло Перемишля знайшли міну, яка експльодувала і важко ранила столяра Налепу. Підозрівають, що міну підложив попередній власник палати, який хотів тим способом пімститися на новім власнику за програний судовий процес.

КАНАДІЙСЬКІ БАНКИ ЗНИЗИЛИ ПРОЦЕНТ ВІД ОЩАДНОСТЕЙ.

С. Г. Логан, головний управитель Кенедієн Бенк оф Комерс і президент Стоваришення Канадійських Банкирів, з осідком у Торонті, оповістив, що з днем 1-го червня ц. р. канадійські банки будуть платити за зделпонованi у тих банках ощадности півтора проценту. Досі банки платили два проценти.

$4.00 НАГОРОДИ ЗА ВИКРИТТЯ ПОЛІЦІЙНИХ ЗЛОДІЇВ.

Торонтонський купець узуття, Дж. Бирнс, котрого поліцаї-злодії обікрали з черевиків на тисячі долярів і котрий стратив коло 4 тисячі дол. на приватні дохodження та адвокатів, що довели до назначення королівської комісії, яка перевела слідство, — дістав від поліційної комісії за свої услуги чотири доляри нагороди!

ДАРУЄ ЗОЛОТУ МЕДАЛЮ.

Гарі Л. Фелт з Файндлейтер, Саскачеван, повідомив Саскачеванську Лігу Риболовства і Мисливства, що він дарує золоту медалю особі, яка принесе найбільшу скількість вороняччих ніг у часі кампанії нищення ворон, що закінчиться 15. жовтня.

РІДКА ЗНАХІДКА.

В українській бібліотеці в Києві знайшли, як повідомляє агенція Де Стефані, збірку леґенд п. н. „Іль міраколь деля Мадонна", видану у Венеції 1480. року. Знавці твердять, що це єдиний примірник тієї книжки на світі.

„ДЕПОРТУЮТЬ" ПРАВОСЛАВНОГО СВЯЩЕНИКА ДО МАНІТОБИ.

Міністер праці і громадського добробуту, Крол, виразився, що він не може нічого вдіяти, щоб спинити акцію запомогового комітету міста Віндзор щодо видалення до Манітоби греко-православного священика, о. Михайла Балеки, котрий старався одержати допомогу від міста. О. Балека прибув до Віндзору з Шел Велей, Ман., обслуговати місцеву православну парохію. Церковний уряд обіцяв йому $60 місячної платні, але члени громади в більшости на допомозі, тому не можуть йому тої платні давати. За перший місяць дали йому 29 дол. а за дальші нічого. У священика є жінка і 11 дітей. Одначе місто відмовилося дати йому допомогу, бо він не має приписаного часу замешкання. Іншого виходу не бачили, як тільки „депортувати" родину священика назад до Шел Велей, у Манітобі.

ІТАЛІЙЦІ НЕ ДАЛИ ПРАКТИКИ ПОЛЬСЬКИМ СТУДЕНТАМ.

Польська амбасада в Римі звернулася з просьбою до італійського уряду, щоб він дав в Італії практику 11 польським студентам. Та італійський уряд не прихилився до просьби польської амбасади. Італійський міністер пропаганди заявив, що італійці не можуть дати практики студентам тієї держави, яка приміняє до Італії санкції.

ВБИЛИ ВАРТІВНИКА.

В Скваряві коло Жовкви пробито ножем вартівника, 25-літнього Степана Канаровича, як він стояв уночі на стійці. Пробитого перевезли до лічниці, де він помер. Убивників арештували.

ПОПИТ НА ЗЕМЛЮ В ЕТІОПІЇ.

Адміністрація італійських кольоній дістає тепер тисячі листів від італійських селян у справі набуття землі в Етіопії. В найближчому часі при головнім кольоніяльнім уряді в Римі буде створений спеціяльний виділ для справ поселення італійців в Етіопії. До Етіопії виїде незабаром спеціяльна комісія, яка провірить умовини кольонізації та виготовить її плян. Італійські часописи пишуть, що буде звернена спеціяльна увага на те, щоби природні багатства Етіопії були як слід визискані.

ПІДПАЛЮЮТЬ ЛІСИ.

В останніх часах стверджено кілька випадків підпалення соснових культур у лісах спілки Броди. Наслідком підпалу згоріло 2 і пів гектара 8-літньої соснової культури в лісництві Фільварки. Підложено теж вогонь у лісництві Конюшків і лісництві Руда. Вогонь знищив 9 гектарів кільканацять-літньої культури.

НАГОРОДИ ЗА ДІТИ.

Римський маґістрат приймає зголошення подруж, що мешкають у Римі і хотять дістати нагороди за плодність. Щоби показати перед світом, що економічна блькоада зовсім не ослабила приросту населення, італійський уряд рішив роздати шість нагород, далеко більших від дотеперішніх. Подружжя з багатьома дітьми дістануть на власність малі доми на периферіях міста або 5 кімнатні мешкання під умовою, що до 30 літ цього не продадуть, не винаймуть або не обтяжать гіпотекою.

800 ДІТЕЙ ДО АДОПТУВАННЯ.

Провінція Онтеріо має 800 дітей від 5—8 літ до адоптування. Є це діти, що виросли в міських і провінціяльних дитячих притулках і є дітьми невінчаних матерей та сироти. Останнього року провінція перевела одно-тижневу кампанію адоптування дітей і 232 з них знайшли нових родичів у домах банкирів, фабрикантів і професіоналістів. Але це були немовлята, на які тут є попит. Старших дітей уже труднше позбутись. Між сиротами, що ждуть на адоптування, є й українські діти.

ПАЧКАРСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ.

На граничній стації Ґріґорі Ґіка Вода (Неполоківці) викрила румунська митна сторожа в потязі, що їхав до Снятина, пачкарську організацію. Ціла група людей займалася контрабандою валют з Румунії до Польщі. Митна сторожа сконфіскувала у якоїсь Акерманової 1,865 долярів, у Ґусти Ґріль із Черновець 150,000 левів і 1,500 зл. В тому самому потязі знайшли у якогось Арамізеса, купця з Констанци, кількадесять кг. шовку, який він хотів перепачкувати до Польщі. Всіх арештовано.

ЗА СПРОНЕВІРЕННЯ.

В окружному суді у Львові відбулася розправа проти судового урядовця, Зигм. Бельфа, за спроневірення 8,752 зл. на шкоду спадкової маси на майоровій Рильській, власниці дібр Пітричі, пов. Золочів. Як відомо, майора Рильського, що вбив свою жінку, засуджено на довголітню вязницю, а завідателем їх реальности при вул. Охоронок у Львові встановлено Бельфа. Впродовж одного року Бельф присвоїв собі згадану суму, предкладаючи судові фальшиві рахунки. Бельфа засуджено на 6 місяців вязниці.

ШПИГУНСЬКИЙ ПРОЦЕС.

У Братиславі відбувся сензаційний процес проти бувшого мадярського майора артилерії, Куноша, під замітом акції, що мала на меті відорвати Словаччину від чехословацької републики. Розправа була тайна і тревала 16. днів. Куноша признали винуватим, що приготовляв замах і допустився зради військових тайн, і засудили на 15 літ вязниці та вигнання з краю після відсиджeння кари. Крім того засуджено двох інших обвинувачених по 10 літ кари, а кількох по півтора року.

ПОЖЕЖІ.

В Коломиї на передмісті Маріївка згоріло 8 домів і 10 стоділ. Пожежна сторожа гасила 7 годин, возячи воду аж з міста, бо всі криниці на передмісті є вичерпані. Шкоду обчисляють на 35,000 зл. Вогонь спричинили діти, бавлячися сірниками. — В селі Загір, пов. Рудки, діти, бавлячися сірниками у стодолі, викликали пожежу, що знищила 28 господарств. Шкоду обчисляють на 16 тисяч зл.

БАРАБОЛЯ ПЕРЕЗИМУВАЛА НЕ НАКРИТА В ЗЕМЛІ.

Л. Г. Гиґинс, аґент реальностей зі Стоні Плейн, Алберта, викопав 9-го травня у своїм городі бараболі, полишені в осени у грядках, і вони показалися цілком добрі до їжі та незмерзлими. Бараболі, хоч крім землі, у яких росли, не були нічим накриті, без огляду на 55-ступневі морози щасливо перезимували, так, що Гиґинс думає вжити їх до саджения.

КОРОВА МАЄ БЛИЗНЯТА.

Корова коваля Г. Бортена в Боден, Алберта, вродила недавно близнята. Одно теля було біле як сніг, а друге зовсім чорне.

НАМАГАЮТЬСЯ ЗАТУШУВАТИ ПРОЦЕС ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ

ЛЬВІВ. — Польська преса змінила цілковито своє відношення до процесів, у яких судять українських молодих революціонерів і революціонерок. І тому пише про теперішній процес відносно мало. Не приписує йому особливої ваги. І промовчує все те, що являється виразом національних і революційних почувань української молоді. Але про це приказ польської влади, не вільно теж писати і українській пресі.

Польща старається на всі лади, щоби про цей процес нічого не писали поза границями Польщі.

Підсудних подивляють.

Розправа проти 23 молодих українців і українок не потребує дуже довго, бо предсідник не дозволяє підсудним говорити про те, чому вони стали революціонерами і ворогами Польщі. Постава підсудних перед судом викликує всюди якнайбільший подив. Як вони поводяться на суді, можна пізнати по такім випадку, про який цензура не дозволила пресі писати, а який стався на самім початку розправи. Коли підсудні були на салі розправ, поліція ввела Бандеру, що то є засуджений на досмертну тюрму за участь у вбивстві міністра Перацького. Як тільки він зявився на салі, всі підсудні встали з місць, якби на приказ, і піднесли оклик „Слава Україні!"

ТИСЯЧІ ЗЛОЖИЛИ ПОКЛІН ПОЛЯГЛИМ ГЕРОЯМ.

ЛЬВІВ. — Краєва українська преса була перепоновна перед Зеленими Святами покликами пошанувати в це свято полеглих українських борців, як теж подбати, щоб ні одна могила українського борця не запалася в землю, а щоби була прикрашена та під опікою і щоби підсичувала в нас святий вогонь любови до Батьківщини і ненависти до кайданів неволі. Так пише „Новий Час", пригадуючи слова поета, що „Горе тим, що з батьків могили — не візьмуть сили".

По Зелених Святах ця сама ґазета ствердила, що ще ніколи досі не було стільки тисяч народу, що цього року, що прибули у Львові на Личаківський цвинтар, щоб віддати пошану нашим поляглим. А особливу увагу звернула на себе студіююча молодь, що виступила карними рядами. Було заступлене теж і старше громадянство.

СКАНДАЛЬНА „СОЦІЯЛІСТИЧНА" АКАДЕМІЯ В ПАМЯТЬ І. ФРАНКА.

ЛЬВІВ. — Кореспондент „Нового Часу" був на „академії", влаштованій у родиннім селі І. Франка, себто в Нагуєвичах, з нагоди 20-літних роковин смерти поета. Часопис дивується, чому за це загально-національне свято взялася виключно Українська Соціялістично-демократична Партія. На свято прибуло багато наших селян. Поліція їх по дорозі завертала, але вони таки дісталися до Нагуєвич. Трибуна для промов була там, де була колись Франкова хата. На тлі червоного прапору висів портрет поета. Між присутніми видніли теж червоні таблиці. Та як увійшли на площу гуртки молоді зорґанізованими рядами і співаючи та несучи попереду жовто-блакитний прапор, зчинилвся зараз метушня і піднялися голоси „Викинути їх з прапором" і „Знищіть". Почалася відразу бійка і кількох хлопців сильно ранено. Побідниками вийшли — комуністи, що кричали: „Нех жиє наше звінцество" і „Геть з фашизмом".

Вина за це, пише кореспондент, спадає на соціялістичний комітет, що позапрошував чужі національности, які зробили з Франкового свята комуністичне торжество, що на нім явно-славно вихвалювали рай у Советах.

НОВІ ПОЛЬСЬКІ ЕПИСКОПСТВА.

ЛЬВІВ. — Польська преса пише вже виразно, що в найближчому часі мусять повстати нові польські епископства: в Станиславові й Тернополі.

ПУСКАЮТЬ НОВОГО БЛАХМАНА.

МОСКВА (Росія). — Советська преса розписується дуже широко про демократизацію Советів. Пише, що нова конституція признає вже советський парлямент, і то з двома палатами, нижчою і вищою, яких посли будуть вибирані населенням. І релігія дістане теж полекші. Буде вже дозволено дзвонити в дзвони по церквах. А спеціяльна комісія займеться справою допомоги понищеним церквам. Допоможуть навіть набути нові дзвони тим громадам, яким заграбано дзвони.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Ente_d as nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

cepted for nailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕПУБЛИКАНСЬКА НОМІНАЦІЯ

Краєва конференція Республиканської Партії, що зібралася до Клівленду, вже іменувала свого кандидата на уряд президента Злучених Держав. Є ним ґубернатор стейту Канзас, Алфред Мосмен Ландон.

Звичайно це імя нічого не говорить. І то не лише нам, іміґрантам, але й родивитим американцям, що з малої дитини мають нагоду слідити за проявами публичного життя та запізнатися з визначними суспільними діячами. Факт є фактом, що Ландон визначною особою не є. Не відзначився він як провідник у війні, як колись ґенерал Вашинґтон або ґенерал Тейлор або ґенерал Ґрант. Не відзначився він у боротьбі за суспільні реформи, як Данійел Вебстер або Абрагам Линколн. Як він є з чого відомий, то хіба з того, що відомий з нічого.

І не можна сказати, щоб доля відмовила йому нагоди. Америка переживає тепер часи глибокої господарської й політичної кризи, в якій усякий визначний чоловік може проявити свій талант і характер краще, як у часах між такими крізами. Та не зважаючи на це все, Ландон нічим не зазначився в увазі краю.

Чотири роки тому його імени ніхто й не чував поза його родинним стейтом. У стейті знали його передовсім як пильного, чесного, хитрого, дрібного нафтяра. Політично він не відзначався нічим. Маючи 25 літ, пішов зі своїм батьком розбивати републиканську партію та творити з Теодором Рузвелтом проґресивну партію. Як ця партія не вдалась, Ландон вернувся назад до партії і був відтоді твердим републиканцем. У партії великої ролі не грав. Тому його вибір у 1932-гім році ґубернатором стейту вважали політичною несподіванкою.

Несподіванка мала би бути в тому, що такий невизначний і нічим не визначаючийся чоловік дістався на найвищий уряд стейту. По правді несподіванки тут нема, бо це вже давно завважали люди, що студіювали демократичну систему, що при демократії дуже часто невизначні люди вибиваються на верх. Великі політичні мислителі, як наприклад відомий анґлійський політик Джеймс Брайс, широко про цю справу розписувалися, чому саме демократія так рідко видвигає великих людей, чому при демократії взагалі, а в американській спеціяльно, дрібні люди мають кращі шанси вибитись на верх, як великі. Звичайним поясненням цього факту вважають те, що велика людина своєю великою роботою робить собі багато ворогів. Зате дрібна людина, нічим не визначна, ворогів собі не робить. Тимсамим треба собі й пояснити поставлення Ландона кандидатом на президента Злучених Держав. Поставили невизначну людину тому, що вона нічого не робила, ворогів не має й може лекше виграти вибори, як визначна.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ОУН У ЛЬВОВІ

(23 українці й українки на лаві підсудних).

25-го травня почався перед львівським судом присяглих процес проти 23 українців та українок, обвинувачених у приналежності до Організації Українських Націоналістів. На польській лаві підсудних засіли: 1) Степан Бандера, літ 27, 2) Роман Шухевич, літ 29, 3) Ярослав Макарушка, літ 28, 4) Олександер Пашкевич, літ 28, 5) Ярослав Спольський, літ 24, 6) Володимир Михайло Янів, літ 28, 7) Ярослав Стецко, літ 24, 8) д-р Богдан Гнатевич, літ 42, 9) Володимир Коцюмбас, літ 35, 10) інж. Богдан Підгайний, літ 32, 11) Іван Малюца, літ 27, 12) Осип Мащак, літ 28, 13) Евген Качмарський, літ 26, 14) Іван Ярош, літ 29, 15) Роман Мигаль, літ 25, 16) Роман Сеньків, літ 27, 17) Катря Зарицька, літ 22, 18) Віра Свєнціцька, літ 22, 19) Анна Дарія Федак, літ 24, 20) Осип Феник, літ 24, 21) Володимир Івасик, літ 26, 22) Семен Рачун, літ 27, й 23) Іван Равлик, літ 27. З підсудних засуджені варшавським судом: Бандера та Підгайний на досмертну тюрму, Малюца, Качмарський і Мигаль на 12 і Зарицька на 4 роки тюрми. Всі перебувають у тюрмі, заарештовані при кінці 1934 або на початку 1935 року, крім Гнатевича, Коцюмбаса, Свєнціцької, Федаківної й Рачуна, які відповідають з вільної стопи.

В судовому будинку й на салі.

Розправа відбувається в будинку польського суду на вул. Баторого. При входових дверях до суду, на сходах, в коридорі сильні стійки польських поліцаїв. На салю пускають тільки за картками вступу, які дістали коло 70 осіб, здебільша рідня підсудних. Підсудні сидять у трьох лавках, між 8 поліцаями. Теж довкола лави підсудних кордон поліції. Підсудні в бадьорому настрої.

Оборона.

Підсудних боронить 11 оборонців: проф. д-р Старосольський боронить — Янова, Стецка, Федаківну, Коцюмбаса і Яроша; д-р Шухевич—д-ра Гнатевича, Шухевича й Феника; д-р Паньківський — Макарушку й Пашкевича; д-р Павенцький — інж. Підгайного й Зарицьку; д-р Давидяк — Сенькова й Івасика; д-р Шевчук — Рачуна; д-р Гриньовський — Малюцу; д-р Евин — Качмарського; д-р Яримович — Мигаля; д-р Жизневський — Спольського; д-р Загайкевич — Мащака й Свєнціцьку да д-р Горбовий — Бандеру й Равлика.

Внесок за відложення розправи.

Обор. д-р Горбовий ставить внесок, щоби відложити розправу, бо підсудних з варшавського процесу привезли щойно в останніх днях (Качмарського 23. травня) й вони не мали змоги перестудіювати 5,000 сторінок акту обвинувачення. Внесок д-ра Горбового відкинули.

Демонстрації підсудних.

При справджуванні особистих даних підсудних одні з них на запит предсідника заявляють, що їх приналежність українська. Коли предсідник питає їх, чи має записати їхню приналежність до совєтської України, підсудні рішучо протестують. Частина підсудних відповідає, що їх приналежність засадничо українська, хвилево польська. На запит, яке відношення до військової служби, Бандера заявляє, що є членом УВО. Багато підсудних домагаються відчитання акту обвинувачення в українській мові, чого суд відмовляє їм.

Що каже акт обвинувачення.

Низці підсудних крім приналежности до ОУН закидається ще: Бандері, що він як провідник Краєвої Екзекутиви ОУН видав наказ убити провокатора Якова Бачинського й другого провокатора, якого назвища акт обвинувачення не подає, приказав убити директора ґімназії Івана Бабія, Миколі Лемикові приказав убити совєтського консуля у Львові, видав приказ убити відомого комуніста Антона Крушельницького, з його приказу висаджено в повітря друкарню й редакцію комуністичної ґазети „Праця" у Львові, крім того Бандера підготовляв замах на комісаря вязничної сторожі, відомого ката українських вязнів — Кособудзького й на волинського воєводу Юзефського. Підгайному закидає акт обв., що орґанізував двократний замах на провокатора Бачинського й брав участь у підготові замаху на Юзефського. Мигаль разом зі Сеньковом убив провокатора Бачинського, крім того дав револьвер М. Царові, який убив дир. Бабія, брав участь у замаху на сов. консуля й у підготові до замаху в льокалі „Праці". Качмарський разом з Ярошом намагався вбити провокатора Бачинського, але безуспішно, мав убити Кособудзького, але замах йому не вдався, бо польський комісар був окружений людьми. Ярош обвинувачений у намірі вбити разом з Качмарським провокатора Бачинського. Сеньків убив Бачинського й брав участь у підготові замаху на сов. консуля. Зарицька помагала в убивстві Бачинського, в замаху на „Працю" й переводила розвідку над Кособудзьким. Малюца підготовляв убивство Кособудзького й Бабія. Мащак брав участь у вбивстві Бабія. Рачун дав убивникові Бабія Михайлові Царові фальшивий документ. Шухевич дав приказ убити совєтського консуля. Свєнціцька переводила розвідку над Кособудзьким. Феник і Івасик переховували вибухові матеріяли ОУН.

Провокатора Бачинського вбили 9. травня 1934. Другого провокатора, якого назвища поляки не подають, мав убити Мирон Королишин, який скривається до нині, але замах йому зразу не вдався, а опісля, після арешту Бандери й Підгайного, ця справа упала. Директора Бабія, відомого з своєї співпраці з польською поліцією, вбив 25. липня 1934 Михайло Цар, якого шукала поліція і якого підозрівають теж у вбивстві комуніста Гуменюка в Корчині, нападі на громадську касу в Корчині й убивстві провокатора Царика в Поздимирі. Йому нібито дав фальшивий документ син війта, обв. Рачун і він, приїхавши до Львова, вбив Бабія. Гонений поліцією, стрілив собі в голову й помер від цеї рани 17. серпня 1934. Совєтського консуля мали вбити в одному дні з Крушельницьким, але — твердить акт обвинувачення — коли Підгайний, що кермував справою, прочитав у ґазеті, що вбито не консуля, а секретаря Майлова, не знав, чи замах уважати за вдалий і відкликав приказ убивати Крушельницького. Замах у друкарні й редакції „Праці" належав теж до протисовєтської акції ОУН. Його доконано в той спосіб, що якась молода жінка, прийшовши до редакції замовити пренумерату, лишила там пакунок, який вибух і знищив все уладження й стіни. Кособудзький мав згинути так, що в кіні мали підложити бомбу під крісло, на якому він сидів. Цей перший замах відкликано, бо мала бути проголошена в цьому часі амнестія, отже всякі атентати були невказані. Опісля мали вбити Кособудзького під Бриґідками й на кінних перегонах, але замахи не вдалися, бо все було довкола багато людей. Замах на Юзефського не відбувся, бо в Луцьку переведено арешти. Федаківну заарештували теж при транспорті вибухових матеріялів.

Далі акт обвинувачення говорить про пляни експропріяцій, які задумувала перевести КЕ ОУН та про склад Краєвої Екзекутиви. Провідником КЕ був Бандера, Макарушка був розвідочним референтом, Малюца орґанізаційним, Шухевич боєвим, Спольський пропаґандивним, Янів політично-ідеольоґічним. Заступником Макарушки був Пашкович, наступником Янова Стецко. Коцюмбас працював у рефераті боєвому й розвідчому, а д-р Гнатевич займав в ОУН теж поважне становище.

Акт обвинувачення відчитували цілий перший день розправи.

З підсудних зізнає перша Дарія Федаківна.

Другого дня починають переслухувати кожного з обвинувачених зокрема. Перша Дарія Федаківна, студ. 3. року філ., заперечує приналежність до ОУН. Коли несла течку з невідомим їй змістом, яку, на просьбу неживої вже нині Марії Кос, мала віддати в Академічнім Домі, її заарештували й щойно тоді вона побачила, що в течці були револьвери. Бандери ні Підгайного підсудна не знала. Федаківній ставлять питання на ту обставину, що її сестра замужна за полк. Евгеном Коновальцем, а брат доконував замаху на Пілсудського.

Зізнання д-ра Гнатевича.

Д-р Гнатевич, сотник УГА, був суджений у звязку з замахом Федака, але його оправдано. Заперечує приналежність до ОУН. Потверджує знайомство в часі студій закордоном з полк. Коновальцем і ін. При кінці переслухань д-ра Гнатевича ставить один із підсудних таке питання: Яке відношення ОУН до УНДО? Кілька хвилин панує мовчанка на салі, вкінці предсідник каже: То трудно сказати..

Підс. Коцюмбас зізнає про методи польського слідства, зізнаючи одночасно, що його в слідстві переслухували безупинно від четверга до вівтірка день і ніч. Предсідник каже на те: „Це для нас зовсім байдуже".

Зізнання Віри Свєнціцької.

Віра Свєнціцька заперечує приналежність до ОУН й усі закиди акту обвинувачення. На запит прокуратора: „Які ваші переконання?", відповідає: „Я націоналістка".

Зізнання Івана Равлика.

Останній зізнає другого дня розправи підс. Равлик, заперечуючи приналежність до ОУН й закиди акту обвинувачення. На запит, чи погоджується з цілями ОУН, відповідає, що на салі розправ про свої політичні переконання говорити не буде. Підсудний боронить незвичайно льоґічно, так, що предсідник каже до нього: „Пан досконали діялектик". Равлик описує теж, як виглядала в тюрмі ізоляція, якою покарано його за образу судді. Предсідник перериває йому словами: „До мене це не належить і прошу про те не говорити".

Зізнання Семена Рачуна.

Перший зізнає третього дня розправи (27. травня) підсудний Рачун. Він заперечує приналежність до ОУН, пояснюючи, що прибив на „доводі особистім" зі знимкою вбивника Бабія — Цара печатку, гадаючи, що робить правильний учинок у заступстві свого батька. який є війтом.

Янів потверджує приналежність до ОУН.

Предс. до підс. Янова: Вас обвинувачують у приналежності до ОУН? — Підс.: На підставі субєктивних даних... Предс.: Прошу не робити демонстрацій — чи ви належали до ОУН? Підс.: Так. Предс.: Які функції виконували там? Підс.: Відмовляю зізнань. Предс.: Чи ви були членом Краєвої Екзекутиви? Підс.: Відмовляю зізнань. — Чи ви творили ідеольоґію орґанізації? — Так. — Чи поступовання орґанізації відповідало тому, що ви в ідеольоґії подавали? — Так. — Чи ви були в орґанізації тим, що репрезентував напрям безоглядної боротьби? — Не знаю, щоби в орґанізації були напрямки. Ми всі виступали одноціло і ніяких розбіжностей не було.

Д-р Горбовий: Що вас спонукало стати членом орґанізації?

Предс.: Відкидаю це питання.

(Далі буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

С., Ню Йорк, Н. Й. — Віршувати можна і на такий лад, але й тут треба ясної думки і гарної форми. Надіслане до друку не надається.

А. Осендовський.

БОЖЕВІЛЬНИЙ МОНАХ

(3)

Ішов я ще з годину і нарешті зайшов на простору поляну, оперізану густим лісом. На її противнім краю стояла мала каплиця, збудована з бальок модрини. Зі старости вже почорніла, похилила копулу з хрестом на ній.

Пару селян, що надійшли з іншої сторони, увійшли до каплиці. Я увійшов разом з ними. В каплиці панував сумерк і було тісно, бо в маленькій і низькій кімнатці коло пятьдесять людей.

Я всунувся в найтемніший кут і став роззиратися. При однім малесенькім віконци стояв деревляний стіл з простих, гибльованих дощок. На столі стояв мосяжний хрест, коло нього біблія.

В куті ліворуч висів цілком чорний від старости образ Христа. Перед ним у висячім свічнику дві тоненькі воскові свічки блимали ледви помітними вогниками. Вогнисті язички свічечок то синіли пригасаючи, то розпалювалися сильніше в більші жовті вогники. Тіни і ясність бігали по образі Спасителя світа в терневім вінці, з грізним і суворим виразом лиця. Під впливом мерехтячого світла оживлялися очи Христа, набирали блеску. Уста неначе укладалися в болючий усміх, повний муки й жаху.

Хлопи з жахом гляділи на живуче лице Сина Божого. Щораз частіше падали на коліна і, хрестячися, били поклони.

За столом, неначе кований з чорного камення, стояв неподвижно блідий монах з горіючими очима. Напружено глядів у вікно, шепчучи щось тонкими устами. Недалеко стола я помітив незнайому. Клячіла з очима вліпленими в підлогу і молилася.

Раптом чорний монах скорим рухом звернувся до зібраних, обіймив їх палкими очима і голосом, що будив жах, сказав:

— Ось то очима душі моєї бачу наближаючогося Бога, творця світа і душ наших. Бога чару і всякої розкоші і всякого добра; Бога, суддю за гріхи людські! Моліться і просіть його кличем душі своєї вогнем сердець ваших, щоби зійшов між нас, щоби в живім тілі показався нам грішним і позволив, щоби ми були перед Його лицем.

Коли це сказав, зігнувся майже до землі, скулився, витягнув перед себе благально руки і крізь розступаючуся перед ним юрбу вийшов з каплиці.

Люди в каплиці зачали голосно молитися, бити поклони, з трівогою і покорою зітхати.

За каплицею роздався грімкий голос монаха:

— Боже милосердний! Боже, судде і царю добрий! Увійди до твоєї святині, де твої діти виконають волю Твою, коли увійдеш до храму Твого.

Товпа в каплиці з запертим духом в грудях завмерла в жаснім вижиданню.

Неначе відповідаючи монахові, роздався глухий і грізний шум ліса, розколисаного щораз то сильнішими подувами вітру. Далека луна громів долітала тяжкими филями і розбивалася об стіни скита.

— Тут слуги і невільники Твої — гудів голос монаха вже ближче. — Вони готові свою кров вилити за гріхи світа, щоби змити сліди великих злочинів!

Знов доплили і від стін каплиці відбилися віщуни бурі, що надлітала на крилах вітру.

По хвилі монах знов показався. Повз на колінах з лицем притуленим до землі і витягненою рукою неначе тягнув когось за собою. Заповз до порога каплиці. Ніхто з затоплених в молитві не смів глянути в сторону дверей, бо всіх спараліжував якийсь потужний, релігійний жах.

Я бачив, що перед монахом нема нікого. Я розумів, що на слова монаха з палкими очима відповідають вихор, громи, буря і потрясений нею ліс. Та одночасно я чув, що до мого серця закрадається жах і що моя голова перестає розважати розумно і холодно.

Я глянув на жінку. Все ще на вкалішках, лиш з лицем зверненим до образа Христа дивилася на нього широко розплющеними очима, повними сліз, надії і муки вижидання. В тих очах була така віра, що я неначе бачив себе в заранню християнства в якійсь потайній катакомбі з часів Нерона або Каліґулі. Мені здавалося, що я між тими, котрих завтра будуть на цирковій арені розшматковувати дикі звірі і дикі, хижі невільники з Африки.

Хід моїх думок раптом перебив монах. Схопився на рівні ноги, виглядав як який великан. Став вимахувати руками, падав на землю і назад схоплювався, вибігав з каплиці і знов вертався. Нарешті став хрипливим голосом кричати:

— Відходиш, Господи? На поталу гріха і злочину покидаєш діти Твої?... Не відходи! Великий, милосердний! Прийми благальну жертву!

Впав ще раз на землю, підвівся, крикнув страшним ревом, вскочив у каплицю, та став кликати голосом задиханим, здавленим та повним волі і приказуючим:

— Миру божий! Відходить від вас Творець і цар твій! Знов злочини, гріхи і погань будуть панувати на землі!... Кровю вашою благайте його, щоби прийшов! Кровю! Не гайтеся! Мерщій!

Голос монаха пронизував душу; давив, вливав волю; приказував. Нарешті той голос перейшов у тихе шипіння:

— Кваптеся!... Кваптеся!

Стони, тяжкі зітхання і хлипання наповнили низьку, душну каплицю.

В однім куті зчинився рух. Товпа, топчучи один одного по ногах, скоро розступалася перед молодим, високим і кремезним хлопом, котрий дрожачи цілий посувався до стола, шепчучи тільки одно слово: — Я!... Я!... Я!...

Раптом сталося щось неожидане. Хлоп блиснув широким мисливським ножем і впав з підрізаним горлом, котре голосно харчіло. Кров широкою струєю блюзнула на підлогу і всякала в щілини.

Монах стояв над вмираючим і ревів страшним голосом:

— Падіть ниць! Він гряде, великий, милосердний Бог, котрий цю кров приняв за гріхи світа!

Всі впали на землю.

В тій же хвили осліпив мене блиск. Страшний гук і ломіт потряс землею. Здавалося, що підкинув догори цілий скит. З копули посипався порох, мала замарана щиба з бренькотом розсипалася на дрібні кусники.

То десь коло каплиці вдарив грім і поміг монахові ще більше задурманити свої овечки. Він пропаґував спасення людства з пропасти-гріха... самоубийствами.

Задурманені овечки гадали, що вчули голос Бога, котрий ішов до каплиці, притягнений голосом монаха і запахом крови самоубийника. Товпа далі лежала на землі, боячися побачити лице Бога і ще раз вчути його грізний голос. Люди лежали, втуливши голови в рамена і заслонивши лице руками, і не чули, що харчіння самоубийника вже затихло, що його тіло вже не пручалося і не дрожало, а лежало витягнене, стигло.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЧАСИ ЧАРІВНИЦТВА ЩЕ НЕ ПРОЙШЛИ.

Перед міський суд у Бруклині, Ню Йорк, поставлено 36-літню жінку Айду Рубин за чарівництво.

Обвинувачка закидує Айді Рубин, що вона чарівниця, а дотого ще й кепська, а може навіть фальшива чарівниця, що вдавала чарівницю, а нею не була.

Показується з зізнань обвинувачки, пані Кристини Тортори, робітниці в фабриці цукорків, що вона пішла до „д-ра убинової" зі своїм родинним клопотом. „Д-р Рубинова" взяла від неї 175 долярів та казала йти додому, сидіти в темній кімнаті і нічим не журитися, бо вона „доктор", уже все полагодить, бо вона знається зі злими силами, що рішають про ці справи. Пані Тортора зробила все, як казала пані докторка, що знається з нечистими силами, але чоловік як не вертався, так не вертався. Вона пішла знову до „д-ра Рубинової" і ця знову взяла в неї гроші й запевнила, що вона зробить з нечистими силами, що треба. Кілька разів вона так ходила й платила, але нарешті, як вона дала чарівниці 700 долярів, а чоловік усе таки не вертався, вона пішла на поліцію й розказала все.

Здавалось би може комусь, що це тільки серед „темних таліянів" бувають такі забобонні люди, що вірять у чари й чарівниці, але всякий знає, що „таліяни" не мають монополю на цей забобон. Трапляється віра в чари й серед наших людей і серед родовитих американців, хоч може не так часто, як серед італійців.

ДОРОГА НАУКА, АЛЕ ЧОГО ВОНА НАВЧИЛА?

Коштувало паню Кристину Тортору цей досвід з „д-ром Рубиновою" 700 долярів. Цікаво знати, яку науку вона з того досвіду винесла?

Чи думає вона, що в світі нема нечистої сили? Чи може думає вона, що в світі є нечиста сила, але вона не має нічого з її чоловіком? Чи може, що „д-р Рубинова" не має впливу на нечисту силу, але зате десьінде може бути „доктор", що має вплив на нечисту силу? Чи може, що чарівниці, які докторами називаються, не мають такої сили, як чарівниці без докторських титулів? Чи може, що чарівництво помагає в Італії, але воно не має сили в Америці?

Як бачимо, з того самого факту можна витягнути й десять наук. Чи виплутається пані Тортора з цих питань, з котрих деякі певно встають у її голові, і чи попаде на відповідь, що спирається на розумних основах?

ЯК УЧИТИСЯ?

Що ця італійка не навчилася зі свого досвіду з „д-ром Рубиновою", чи варт ця наука 700 долярів?

Це питання цікаве тому, бо якби цій пані Кристині Торторі хтось був сказав колись видати 700 долярів на науку, щоби пізнати світ та довідатися, чи є в світі люди з чарівною силою, що мають звязки з нечистою силою та можуть робити через нечисту силу такі річи, як привертати чоловіка назад до жінки, то вона була би такій людині певно показала від носа.

Тепер вона 700 долярів заплатила. Отже що вона з того зискала?

ПОТІХА З ПУСТОГО МІХА.

Поліція взяла чарівницю до суду, а цей визначив для неї розправу та встановив на неї кавцію в сумі піптретя тисячі долярів.

З висоти кавції видно, що суд дивиться на поступок „докторової" як на поважну провину. Можливо, що вона буде тяжко покарана.

Це може дати пані Тортори деяку полекшу. Та чи це буде справжня полекша? Чи не воліла би вона дістати назад своїх 700 долярів? Чи не воліла би вона не мати днів журби та пустої надії, що дістане назад свого чоловіка?

ЧАРІВНИЦЯ З ДОКТОРСЬКИМ ТИТУЛОМ.

У цьому факті певно кинулося кожному в очі, що чарівниця називала себе докторським титулом. Можна догадуватися, що цей титул грав якусь ролю в події, себто пані Тортора, жертва чарівництва, пішла до ворожки між іншим і тому, бо вона має вчений титул.

Звісно, пані Рубиновій докторський титул не належався, а носила вона його на те, щоби приманити до себе якраз людей, які бють поклони перед титулами. Відомо, це явище звісне не тільки серед італійців. Іван Франко говорить у своїй „Молодій Україні" про галицьке москвофільство 1870-тих років, що в ньому доживали свого віку ідеї абсолютизму з бюрократичного „чинопочитання".

У таких людей людина з титулом більше вартна, як людина без титулу. Людина з лікарським титулом знає напевно такі речі, як жінкам чоловіків привертати. Людина з адвокатським титулом знає про справи, що до адвокатури не належать. У них людина з урядом уважається за людину вищої вартости, як людина без уряду. Людина з владою варт більше, як людина без влади. Чим більша влада людини, тим більша її належиться пошана. Тому цар з абсолютною (нічим необмеженою) владою має в таких людей найбільше пошани. Тому Сталін, Пілсудський, Гітлер і Мусоліні мають більше пошани в таких людей, як американський президент, котрого можна „скинути" по 4 роках. Як колись монархізм і галицьке москвофільство, так нині комунізм і фашизм годяться якраз у тому почитанню абсолютної влади.

Здавалось би, що почитання влади масами людей не має значіння для людей. Та, як видно з історії галицького москвофільства, люди зі школи Івана Франка потратили велитенську масу праці й часу, заки потрафили хоч у части підкопати це „чинопочитання". Зрештою, якби не було почитання абсолютної влади, то багато людей, що нині жадні такої влади, не жадали би її.

ВОРОЖКИ И ДОКТОРИ.

Навіть люди, що вже позбулися „чинопочитання", часто проявляють цікаві звички, що вказують на те, що вони ще не позбулися свого нахилу безслідно.

Було в нас колись, що в лікарів не вірили, а в ворожки. З часом люди переконалися, що з недугами треба йти до лікаря, а не до ворожки. Та є нині ще люди, що не вірять уже у ворожки, але, як приходять до лікаря, то ждуть від нього більше, як від лікаря можна жадати. Наприклад, як лікар їх питається, що їх болить, то вони відповідають: „Як ви лікар, то вгадайте, що мене болить!"

Відомо, лікар має засоби, щоби переконатися, що пацієнта болить, але як він самий почне розсліджувати, то це забере багато часу й труду. Пацієнт, що каже лікареві, що його болить, скорочує працю собі й лікареві. Пацієнт, що жде від лікаря, щоб він „угадав", що його болить, добить, щоб лікар з ним возився більше, як треба; він хоче часто, щоб його трактували як дитину, бо дитина не може розповісти, що її болить. Такий пацієнт часто каже, що він до ворожки не ходить, але він властиво трактує лікаря як ворожку, бо це про ворожки кажуть: „Вона знаменита ворожка: я їй нічого не казав, що мені бракує, що мені долягає, а вона мені все сама виказала!"

ДОКТОРИ СВОЇ И ЧУЖІ.

У події з панею Тортора й „д-ром Рубиновою" замітно й те, що Тортора не шукала собі італійської ворожки, але не-італійки (з імени можна догадуватись, що ця ворожка то або московка або жидівка з Росії).

Це теж замітний факт, бо, як знає всякий, що стежить за життям, подібне роблять і інші люди. Наші люди, наприклад, часто ходять до лікарів чужої нації, хоч вони не мають добре зговоритися з чужим лікарем, і мають під руками своїх лікарів і лікарок.

Виходить, що вони ходять до чужих з певних глибших причин. Які це причини? Коли спитатися, чому вони пішли до чужого, вони кажуть, що про свого не знають, чи він добрий лікар. А про чужого знали, що він добрий? Не знали, але їм люди казали, що він добрий. А чи про своїх їм люди не кажуть, що вони теж добрі лікарі?

Виходить тоді ясно, що основою явища є недовіря до своїх людей. Виходить, що коли українець дістане лікарський докторат, то він не такий добрий лікар, як чужий. Є це очевидна неправда, бо в кождім місці на Україні є українські лікарі, відомі як знамениті лікарі серед чужих і своїх, і є таких лікарів розмірно так багато, що можна навіть сказати без перебільшення, що українські лікарі частіше бувають кращі чужих.

А всетаки стара віра, що свої лікарі не такі добрі, як чужі, серед наших людей далі покутує.

ЗВІДКИ ЦЕ НЕДОВІРЯ?

У нас цього явища ще не прослідили, і тому не можна на це питання відповісти на основі розсліду наших людей. Зате розслідили його вже в деяких інших народів, серед котрих це явище теж проявлялося, і висліди цих розслідів можуть нам піддати думку, що можливо й у нас це явище має ту саму причину.

Відоме це саме явище, наприклад, в американських муринів. Серед них теж бувають добрі лікарі. Одначе, як самі мурини загально завважили, мурини не ходять до мурин-лікарів, але до білих. До своїх лікарів ідуть вони аж тоді, як мурин-лікар добється загального признання серед білих людей.

Люди, що розслідували причини цього явища серед муринів, прийшли до висновку, що недовіря до своїх людей є випливом недавнього рабства. У рабстві білі вбили муринам у голову, щоб в усяких справах не покладалися на свою думку, але на думку білого. Хоча від рабства муринів вже минули два покоління часу, мурини все ще не покладаються в своїм осуді навіть власних людей не на себе, але на білих людей.

Це підсуває теж і нам думку: чи не походить недовіря наших людей до своїх лікарів з кріпацтва? Чи не тому ми не маємо довіря до своїх людей, що в нас іще доживає свого часу почуття, що свій чоловік має й може бути тільки робітником і селянином, а вчені професії належать до інших народів?

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ДО ХВАЛЬНИХ УРЯДІВ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ І ПАРОХІЙ ТА ПООДИНОКИХ УКРАЇНЦІВ-ПАТРІОТІВ В АМЕРИЦІ

ВЕЛЬМИШАНОВНІ ГРОМАДЯНЕ:

Оцим маємо честь просити Вас узяти ласкаву участь

в 6-тому ЗІЗДІ ОДВУ,

як делегати-гості.

Зізд відбудеться

В ДНІ 28-ГО ЧЕРВНЯ Ц. Р. В КЛІВЛЕНД, ОГАЙО

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ ПРИ РОЗІ 14-ТОЇ ВУЛ. И ФЕЙРФІЛД АВЕ. ВЕСТ

UKRAINIAN NATIONAL HOME,

2253 W. 14th Street and corner Fairfield Avenue, Cleveland, O.

Кожний делегат національного товариства повинен виказатися повновластю від Управи свого товариства.

Від самого початку існування Організації Державного Відродження України (О.Д.В.У.) що року відбуваються річні Зізди делегатів її Відділів з цілої Америки. Що року з приводу таких Зіздів йшли від нас заклики до Українського Громадянства, так одиниць, як і цілих товариств, до зложення жертви-дару на цілі революційної боротьби за визволення України, яку в краю веде ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

Тому і цього року, з приводу **6-го ЗІЗДУ ОДВУ**, який відбуватиметься в Клівленд, Огайо, в дні **28-го червня**, шлемо до вас цей короткий зазив і знова просимо вас: **зложіть з приводу 6-го Зізду ОДВУ, чи то від себе особисто, чи від вашого Хвального Товариства ЖЕРТВУ-ДАР на революційну визвольну акцію ОУН!** — Коли ви зложите таку жертву, тоді 6-тий Зізд ОДВУ не буде лише формальністю самого членства організації ОДВУ, але рівночасно маніфестацією солідарности цілої нашої еміграції з революційною діяльністю ОУН, маніфестацією нашого невгасаючого запалу та охоти до праці над перевихованням нашого Народу на засадах Українського Націоналізму; це буде нашою апробатою діяльности та політики ОУН і її праці над виплеканням армії революціонерів-провідників, які поведуть Український Нарід в остаточний визвольний бій.

БУДУЙТЕ ПІДПІЛЬНУ РЕВОЛЮЦІЙНУ УКРАЇНСЬКУ АРМІЮ, КОЛИ БАЖАЄТЕ ЩЕ ВЛАСНИМИ ОЧИМА БАЧИТИ СВОЮ ВІЛЬНУ, СОБОРНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ!

Жертви на визвольну боротьбу з нагоди Зізду, зголошення до участи в 6-му Зізді й привіти до дня 25-го червня ц. р. просимо слати на адресу: **Central Executive Committee of O.D.W.U., P. O. Box 13, Sta. D, New York, N. Y.** По 25-тім червні всі пожертви, привіти й переписку висилати на адресу: **Central Executive Committee of O. D. W. U., c/o Mr. John Popovich, 2338 W. 11th Street, Cleveland, Ohio.**

Щиро дякуємо вам заздалегідь за пожертви на визвольну боротьбу та остаємо з Націоналістичним Привітом:

СЛАВА УКРАЇНІ!

ЗА ЦЕНТРАЛЬНУ УПРАВУ ОДВУ:

Г. ГЕРМАН, голова, В. РІЗНИК, рек. секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РОЗМОВА З БАСКОМ.

В Мексику маю знайомства з катальонцями і басками, які, подібно як ми, хотіли би визволитися з еспанського ярма і стати самостійними. Але, також подібно як ми, вони ще не є всі зединені біля одної цілі і є серед них різні погляди та різні напрямки.

Раз познайомився я з одним баском, різником з професії. Коли він почув, що я українець, запитався:

„Ви, українці, маєте делегата в Лізі Націй?"

„Ні, — відповідаю, ми ще не маємо самостійности. Зате маємо делегата в Союзі Національних Меншин".

„О, це що інше. Не має великого значіння".

І так ми познайомилися. Відтоді часто відвідую його в різниці. Показував мені кілька статей про українців, поміщених у їх щоденнім часописі „Евскаді", що виходить наполовину по еспански, а наполовину по баськи, у місті Бельбао.

Кілька разів приходили до нього інші баски, з іншими поглядами. Вони просто провокували мого знайомого, кажучи, що хоч вони роджені у землі басків, але почуваються еспанцями. Доказували, що баски не можуть бути самостійними, що їх мало, всього один мілїон і то половина з цього в Еспанії, а друга половина у Франції, і що вони, коли би навіть дістали самостійність, то повмирають з голоду.

Я втрутився до розмови і вказав на Литву, Латвію, Альбанію, які є теж маленькими державами, деякі з них мають навіть менше як мілїон, та проте живуть собі добре у власній державі, працюють і платять спільні податки не на чужі справи, тільки на те, щоб розбудувати своє національне життя. Притім вичислив я кільканадцять інших європейських народів, що борються за самостійність; згадав очевидно також і про наш нарід. Противники самостійности басків на те все мовчали.

Кілька днів пізніше мій різник баск сказав: „Ти дав мені земляком добру лекцію. А я відплатився тобі вже і то тою самою монетою: вчора був тут один твій земляк і заявив, що він родом з України, та проте він говорив, що є „рускій". А я на те відповів, що українці це окремий нарід, і що вони вже недалеко, щоби здобути свою повну самостійність. У совєтах, під Румунією, Польщею і Чехословаччиною вони скріпляють свої позиції і зближаються до свого національного ідеалу?"

„Твій земляк" — закінчив вдоволено мій приятель, — слухав те все і мовчав, немов води в рота набрав".

І. Рай - Лан, Мексико.

НА ПАМЯТНИК МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧЕВІ.

На будову памятника Маркіянові Шашкевичеві в Стемфорд, Конн., зложили в травні: о. Павло Процько (поновно) $25, о. Василь Гривнак (поновно) $25, о. Иосиф Чаплинський $20, Сестрицтво Непороч. Зач. Преч. Діви в Амсердам, Н. Й., $15, Антін Пацюк, Філядельфія, Па., $10, Андрій Гардиш, Мавнт Кармел, Па., $5. — Разом $100. — В попереднім звіті оголошено $753. — Разом зібрано $853.

В квітневім звіті подана була сума частинних жертв на $63. — На цю суму зложилися жертви: о. Антона Лотовича $25, о. Володимира Лотовича $25, о. Андрія Рудакевича $5, о. Михайла Олексева $5, о. Михайла Колтуцького $2, о. Володимира Титара $1.

Розходів дотепер не було. Всі гроші зложені в банку на щадничім конті під назвою **„Шашкевич Монюмент Фонд".** На випадок смерти підписаного, котрий в банку є зазначений як „колектор", гроші перебере до дальшого завідування Впр. о. канцлер Олександер Пик.

Підписаний виїжджає на кількамісячну відпустку до Европи, тому просить до часу поновного оголошення в часописах слати всі письма в справі памятника і всі жертви на цю ціль на адресу Впр. о. Олександра Пика, 815 Н. Френклин Стріт, Філядельфія, Па.

За Комітет:

о. Лев Чапельський.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ПІТСБУРГ, ПА.

Для Музею.

Гром. Василь Шабатура зложив $10 на покриття коштів висилки бюста Т. Шевченка для Музею ім. Т. Шевченка у Львові.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Рідну Школу.

Тов. „Жіноча Поміч" вислало на Рідну Школу в старім краю $16.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З весілля на політичних вязнів.

На весільній забаві у панства Данилюків, що видавали свою доньку Евгенію заміж за молодого українця М. Геріса, яка то забава відбулася при 214-216 Е. 2-гій вул. в Ню Йорку, гості не забули і за рідний край. За ініціятивою пані Анастазії Душинкової й Марії Білецької, які теж заялися збіркою, присутні зложили на політичних вязнів суму $14, яку переслано на цю ціль через Центральну Управу ОДВУ.

Присутній.

ЗМІСТ 6-го (42) ЧИСЛА „РІДНОЇ МОВИ":

І. Огієнко: Стилістично-синтаксичні зариси. 8. Чи слово „горливий" полонізм? Іл. Свєнціцкий: Зарис речевого й прикметникового окреслення назви „Русь" XI-XVI вв. І. Огієнко: Наука про рідномовні обов'язки, Рідномовний Катехизис. В. Винорожський: Про мову наших молитовників. І. Огієнко: Наша часописна мова. В. Дитель: Автомобілева термінологія. Життя слів. І. Мойся: Рідна мова. І. Огієнко: Навчаймося літературної мови від Шевченка. Практичні лекції літературної мови, мовна аналіза „Розритої могили" Т. Шевченка. Розділ для самоуків: Початкова Граматика української літературної мови „Рідне Слово". Українська мова в Канаді й Америці. Рідномовні замітки. Складнева бібліографія. — Адреса „Рідної Мови": Warszawa IV, ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата 2 дол. річно.

СІМ ЛІТ І 10 НАГАЇВ ЗА ГРАБУНКИ.

Джек Кінг, 18-літній бандит з Вінніпегу, признався до двох грабіжів по домах міста Вікторія, Бритіш Колюмбія, зо зброєю в руках і його засуджено на сім літ вязниці і 10 нагаїв.

З МУЗИКИ

КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКОВНОЇ МУЗИКИ.

Треба ствердити, що концерт української церковної музики у виконанню Злучених Українських Хорів Нюйорської Округи під управою професора Олександра Кошиця, що відбувся в „Карнеґі Гол" у Ню Йорку дня 31-го травня 1936 р., це незвичайна подія. Це така важна подія, що вона перестала бути льокальною справою „Нюйорської Округи" й американської еміґрації і стала окремою сторінкою історії нашої культури, то є одні її частини: **історії української музики.**

Це перший раз в історії української нації знайшлася людина, один з найбільших диригентів світа і певно найбільший по українству український композитор, що, не жалуючи свойого підупалого здоровля, та не зважаючи на свою „артистичну гордість", взявся диригувати непрофесіональними хорами, щоб виставити на сцені найбільше поганьблену та спрофановану частину нашої музики, то є нікім не цінену і здавалось би нікому непотрібну церковну музику. Як доказ, що ми так привикли глядіти на цей відділ нашої музики, на ту музику, яка міліонам міліонів людей десятки сотень літ помагала „розмовляти з Богом", послужить цей безнадійний холод декого із наших достойників (тих самих, що постійно бойкотують і нашу світську музику). Вони то казали, що концерт нашої церковної музики взялися вивести „світські (цивільні) люди". Я певний, що після концерту ці достойники схочуть стати покровителями навіть нашої світської музики, так, як покровителем нашого мистецтва є цей Великий Українець, в якого честь цей концерт відбувся.

Хто читає наші часописи, особливо „Свободу", цей зауважив, що кілька тижнів перед концертом появлялися статті проф. Кошиця, які освідомляли читача (кандидата на слухача) з суттю й історією української церковної музики.

Неодному слухачеві ці статті (в програмах вони були також поміщені в перекладі на англійську мову) відчинили очі на це невідоме музичне поле та помогли зрозуміти духом і відчути цілком незнані красоти.

Але чи ми знаємо, що навіть та сама стаття проф. Кошиця це лиш одна з трьох праць, які колинебудь написав українець про українську церковну музику?

Перша праця, це твір **Хведора Стешка „Джерела до історії початкової доби церковного співу на Україні"**, а друга **„До джерел церковного співу" д-ра Павла Маценка.** Цей останній пише: „Кожному, кому забагнулосьб познайомитись із старим українським церковно-співним мистецтвом, довго доведлось би розпитувати, де можна знайти джерела та літературу до них".

І взявши це все під увагу, моя „критика" виступу Злучених Хорів звучить досить банально. Боже це стара повість, як чудесно проф. Кошиць диригує і який вплив він має на своїх співаків, чи як по княжому він поводиться на сцені! Скільки праці вложив він у цей концерт, а з ним і його співдиригенти, а особливо добродій Каськів. А як такий величезний хор був зіспіваний! Хай вистарчить, коли скажу, що все було неімовірно гарне й естетичне, що було нас на салі багато таких, що сиділи немов загіпнотизовані і слухали цеї чудесної музики, що, здавалося, спливала з якихсь небесних вершин.

Хіба найкраще характеризують цей концерт слова **професора Жигмонта Стойовського,** одного з найбільших живучих польських композиторів та одного з найбільших піяністів Америки, що просив мене передати проф. Кошицеві та тим, що влаштували концерт, що він мало пережив у своїм житті таких приємних хвиль, як підчас цього концерту з такою цікавою та захоплюючою програмою.

Програма концерту була всесторонно заступлена зразками ріжних періодів історії нашої музики. 1) Коляда (в опрацюванні О. Кошиця), як зразок нашої доісторичної музики. 2) Один спів („Прейде сінь законная"), оснований на знаменному напіві, устійненому в XII столітті при Печерській Лаврі (в опрацюванні О. Кошиця). 3) Опрацювання традиційних напівів (галузей „знаменного" співу): а) Печерської Лаври (Кошиць), б) Київського (Бортнянський) і в) Закарпатського (Кошиць). 4) Два канти: перший „Зібралися невірнії" (опрацювання К. Стеценка), а другий „Пречистая Діво Мати" (опрацювання Лисенка і Кошиця). 5) Оригінальні церковні твори: Більший твір А. Веделя (1767-1806) „Покаяния двери отверзи ми" і А. Кошиця „Достойно єсть яко воістину".

З програми два цілком собі противні твори звернули на себе особлившу увагу. Перший твір це „Прейде сінь законная" (опрацювання знаменного співу А. Кошиця), твір, якого стиль найближче лежить українському серцю і я певний, що собою уявляє музичні симпатії проф. Кошиця. Другий твір це „Покаянія отверзи ми" А. Веделя. Це твір, що викликує подив і захоплення своєю структурою, драматичним розмахом та акцією. Твір великого нашого композитора, якого технічні засоби позичені з неукраїнського Заходу, де він набував музичного знання.

І ці два контрасти, себто наша народньо-музична стихія і впливи високо розвиненої музики західньої Европи, становлять дві причини, чому наша національна музика в модерному змислі так пізно почала розвиватися. Ми набирали з заходу Европи таке музичне знання, якого в повноті не можна було пристосувати до наших музичних традицій (особливо кольоритної народньої пісні). Наш інтелігентний загал став ненавидіти плаксиву інтерпретацію нашої народньої пісні, таку інтерпретацію (гармонізацію), якої наш нарід не знає. А проте наш „гармонізатор" дальше вперто стояв на своїм. „Музика може бути лише весела або сумна", так вчили його „німці". На наше щастя і цей музичний захід став шукати нового способу музичного вислову, та став шукати чарів у наївній народній музиці (екзотика), а своє тональне почуття став збагачувати звукорядами іншого вигляду і характеру (деякі з них були відомі під назвою церковних ладів). Хоч правда, що дехто в свойому шуканню попадав у крайности. Тепер наша національна музика під впливом „шукань" Заходу мала нагоду станути на ноги, а проф. Кошиць є тут один з найважніших піонірів. Старі наші музичні традиції, кольоритна народня музика, в більшости построена на ладах (як доказав П. Сокальський, М. Лисенко, а тепер О. Кошиць) і це здорове знання, яке можна взяти з Заходу, дадуть напевно нову оригінальну українську інструментальну музику.

І раз цей концерт лекція історії нашої вокальної музики, то я думаю, що піднесу значіння концерту деяким виясненням відношення нашої музики до Заходу.

Вокальна музика на Заході дійшла до найвищого розвитку в століттях XV та XVI. Ця контрапунктична музика, построена на церковних „ладах", витала таких ґеніїв поліфоністів, як Палестріна, Вітторіо, Орляндо ді Ляссо й ін. Апостолом цеї школи, яка до нашої музики була багато ближча ніж музика XVIII та XIX століття, був Ділецький і інші, що поставили нашу церковну музику на високий ступінь.

На наше нещастя майже в часі найвищого розвитку вокальної музики на Заході почала помалу, також початково в Італії, з уліпшенням струнних інструментів розвиватися інструментальна музика й опера. І та музика, з практичних цілей, мусіла упрощувати всі досягнення і теорію великих контрапунктистів. Колишні церковні лади (їх було властиво шість) упрощено до двох ладів, то є мажору (дур) і мінору (моль), а замісць контрапунктичного принципу витворено нову теорію „гармонії". Це упрощення зводилося до вживання кількох акордів. Легко стало тепер творити музику! До солодкої мелодії доброблено бас і піяніст мусів з басової партії акомпанювати і грати на бідному „чембальо" гармонічний підклад так, як міг і знав. Ці грубі початки „нової" музики видали на заході Баха, Генделя, Глюка і багато інших, а нам цей період музики дав Веделя, Березовського, Бортнянського й інших. Ця музика на заході розвивалась і знайшла своїх наступників в особах великих композиторів, як Гайдна, Моцарта, Бетовена, Шуберта, Шумана, Берліоза, Ліста (його Мазепа — симфонічна поема — не має українського кольориту, хоч як він у кінцевому марші старався), Вагнера і т. д. і т. д. А ми впарі з політичним занепадом перестали видавати великих композиторів. Причина була та, що наші музики, наслідуючи Захід, засвоїли собі дурову та мольову скалю, і для них українська народня творчість із сильним нахилом до поліфонії, а збудована на інших скалях („ладах"), стала мало зрозуміла. І в багатьох випадках вони не знали, що з народньою піснею почати. На доказ вистарчить поглянути в збірники наших народніх пісень (перед Лисенком), щоб пізнати, як там наші пісні позбавлені всякого кольориту і навіть не нагадують тих самих пісень, що співає нарід по селах. Аж Лисенко пізнав і відчув, що для нашої національної музики треба держатися рідного музичного ґрунту і в нім знайти спосіб свойого національного музичного вислову.

Новіші часи дали нам композиторів національної школи, а проф. Кошиць чи не найбільший українець по своїй музиці, а його творчість є вершком нашого вокального опрацювання народньої пісні. І він найбільше зробив для спопуляризування нашої народньої пісні, в мистецьких опрацюваннях, випускаючи ту пісню друковану (тепер вийшло в Америці в англійському перекладі понад 30 українських пісень його опрацювання) і виконуючи її майже по цілому цивілізованому світі. Я думаю, що теперішня праця проф. Кошиця над „Злученими Хорами" ще більше почесна.

Хай проф. Кошиць вибачить, але в пісні „Пречистая Діво Мати" ми привикли до більшого тепла, ніж нам дає його Лисенкова обрібка. Нове, власне опрацювання проф. Кошиця напевно ближче підійшлоб до характеру цеї пісні. Ми також привикли до трохи інших мелодії, а мелодія, що є в „Богогласнику", який я маю під руками, це найкраща з 250 мельодій, які є там поміщені. Пригадується мені звязана з цею піснею пригода молодого уніятського учня василіян в Умані, якому в 1768 році при облозі Умані гайдамаками, вдалося втекти на село, де його батьки були „добрими" дідичами. Його, заведеного в симпатії до селян, вкинено в яму, яка вже була „напакована" українцями-уніятами та жидами. Вранці, як приїхали запорожці на „суд", витягано за чуби арештантів з ями та їх без розбору розстрілювано. Витягнений хлопчик, бачучи трупи розстріляних, у тривозі, не знаючи, що робити, став співати „Пречистая Діво Мати". Його гарний голос і напевно щире відчуття пісні так поділали на отамана, що не лиш хлопчикові, але і решті арештантів даровано життя. Це оповідання вже під старість цілком спольщеного „землячка" найкраще характеризує моральну силу нашої духової спадщини, яка серед гамору модерної цивілізації почала блідніти і яку з своєї величі нам вивів наш Великий Артист.

Ми, українці еміґранти, вдячні нашому дорогому Вчителеві за його працю над нашими молодими співаками, для яких цей концерт все буде незабутньою памяткою. Ми бажаємо Йому якнайкорше прийти до сил і видужати і жити ще довго, радіючи з плодів свойого корисного життя для своєї нації.

Роман Придаткевич.

Кара, чи відпочинок?

В цукорні сидить при столику товариство.

Хтось читає в часописі новинку:

„В Америці посадили в тюрму чоловіка, що мав чотири жінки".

— Вибачте, — питає добродій Тихий, — чи за кару, чи на відпочинок?

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (30)

Коли Док напружував усі свої хитрощі, щоб якось порозумітися з ватажком дикунів, йому впала одна гадка до голови, що всеж таки він знає про щось в Африці, про що повинні би також дикуни знати. Він мав на увазі Тарзана. Коли про нього знали всі в Лондоні, далеко від африканських нетрів, то чому б місцеві дикуни не мали про це знати?

Вказуючи рукою на себе і Діка, а другою на нетрі, він протяжно сказав: „Я і Дік, а там нетрі і Тарзан"... Його рухи досить виразно сказали, що вони мають щось спільного з Тарзаном і його вони не бояться, тільки хотілиб якось до нього дістатися.

Док числив, що те назвище викличе подив на обличчі ватажка, а вслід за тим пошану до них самих. Тимчасом його лице, після короткого жахливого здивування, викривилось у страшну, жорстоку ненависть. Він немовби побачив перед собою щось страшне, щось, що він хотів би безпощадно знищити.

Його лікар-чарівник, що стояв побіч нього, також зрозумів цілу ситуацію. Він нахилився до вуха ватажка і почав йому шептати: „Ці хлопці певно походять з родини Тарзана. Чи не пригадуєш, великий ватажку, що коли Тарзан зневажав нас перед нашими людьми, я прокляв його враз з його ріднею? Тепер надходить пора для пімсти".

В суді.

— Пане Розенкранц, ви є обвинувачені, що поломали ровер, який ви позичили у Шварца!

— Пане сендзьо! Першусього стверджую, що я жадного роверу не позичив. Друге: коли я позичав, то ровер уже був поломаний, а третє, коли я віддав Шварцові ровер назад, то він був цілий. І ті три факти можу ствердити присягою.